

Vadītājs (LBTU): Raimonds Kasparinskis,

Izpildītāji (LBTU): Līga Liepa, Inga Straupe, Aleksejs Nipers, Anna Mežaka, Zigmārs Rendenieks, Rūdolfs Sipenieks

WP 2	<i>Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība</i>
Koordinējošā institūcija	LBTU
WP vadītājs	Asoc. tenūrprof., Dr. geogr. Raimonds Kasparinskis
Īstenošanas periods	M1 - M18

WP ir plānota **galveno faktoru izvērtēšana** integrētas un ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas prakses uzlabošanai un ekonomiskās drošības stiprināšanai un to **uzraudzības metožu izstrāde**, t.sk. mežu bioloģiskās daudzveidības indikatori Dabas atjaunošanas regulā, kā arī **ieteikumu sagatavošana** dinamiskas dabas aizsardzības un «drošās ostas» principa praktiskai ieviešanai.

Konteksts

- Pašlaik Latvijas mežu apsaimniekošanas sistēmā **nav ainavu līmeņa plānošanas**, tomēr jaunākie ziņojumi par biotopu stāvokli liecina par **meža biotopu ekoloģiskās kvalitātes pasliktināšanos**.
- Pašreizējā pieeja dabas aizsardzībai ir **statiska laikā un telpā** un ne vienmēr pilda savu galveno funkciju – aizsargāt dabas vērtības tur, kur tās pastāv. Tas notiek gan dabisko procesu (sukcesijas, migrācijas, evolūcijas), gan cilvēka ietekmes (klimata pārmaiņu, zemes izmantošanas u.tml.) dēļ.
- Tāpēc statiskā (tradicionālā) pieeja dabas aizsardzībai vairs nav pietiekama, un tā būtu jāpārveido par **dinamisku, adaptīvu sistēmu**, kas spēj reaģēt uz reālām ekosistēmas izmaiņām.

DINAMISKĀS DABAS AIZSARDZĪBAS KONCEPTUĀLAIS MODELIS

Līdzsvars starp dabas vērtību saglabāšanu, cilvēku vajadzībām un mainīgiem apstākļiem

KONTEKSTS: LATVIJA KĀ EKOTONS

- Boreālo un nemorālo zonu mijiedarbība
- Augsta sugu un ekosistēmu daudzveidība
- Reģionālas atšķirības dabas vērtībās

GLOBĀLIE UN REĢIONĀLIE VIRZOŠIE SPĒKI

- Klimata pārmaiņas
- Zemes lietojuma maiņa
- Sociālekonomiskās pārmaiņas
- Sabiedrības gaidas un politikas attīstība (ES)

MAINĪGI APSTĀKĻI

- Nemainīga vide un nenoteiktība
- Jauni riski un iespējas
- Nepieciešama elastīga un adaptīva pieeja

PAŠREIZĒJĀS PIEEJAS IZAIČINĀJUMI

- Dominējoša top-down pieeja
- Nepietiekama ainavas līmeņa plānošana
- Pārmērīgs uzsvars uz sugu līmeņa zināšanām
- Nepietiekama bioģeogrāfisko un evolūcijas aspektu ņemšana vērā
- Iespējama augstvērtīgu teritoriju neiekļaušana aizsardzības tīklā
- Konflikti ar zemes īpašniekiem un saimnieciskajām interesēm

ZINĀŠANAS UN LĒMUMU PIENĒMŠANA

- Pierādījumus balstīta pieeja
- Ekspertu subjektivitātes mazināšana
- Bioģeogrāfisko atšķirību ņemšana vērā
- Integrētas zināšanas par sugām, ekosistēmām un to dinamiku

AINAVAS LĪMEŅA PIEEJA

- Ekoloģiskā savienojamība
- Stepping stones un zaļā infrastruktūra
- Telpiskā plānošana dažādos mērogos

DINAMISKĀ DABAS AIZSARDZĪBA

Adaptīva, daudzlīmeņu un uz sadarbību balstīta pieeja dabas vērtību saglabāšanai mainīgā nākotnē

FUNKCIONĀLAS UN ELASTĪGAS AIZSARDZĪBAS ALTERNATĪVAS

- Brīvprātīgā dabas aizsardzība
- Īstermiņa līgumi un stimulējoši mehānismi
- Drošās ostas (Safe Harbor) princips
- Adaptīva apsaimniekošana
- Citu valstu pieredzes izmantošana (Somija, Zviedrija u.c.)

SABIEDRĪBAS UN ĪPAŠNIEKU IESAISTE

- Motivācija un uzticēšanās
- Konfliktu mazināšana
- Dabas aizsardzības pozitīvās attieksmes veidošana

ILGLAICĪGIE UN JAUNIE MEŽI

- Ilglaicīgie meži – augsta ekoloģiskā vērtība un struktūru daudzveidība
- Jaunie/sekundārie meži – liela platība un potenciāls
- Jautājums: vai jaunie meži var sasniegt izcilas biodaudzveidības kvalitātes?
- Jāizvērtē, vai “vairāk ir vairāk”, ņemot vērā ekoloģiskos, sociālos un ekonomiskos aspektus

LĪDZSVARS TRĪS PERSPEKTĪVĀS

EKOLOĢISKĀ

- Sugu un ekosistēmu saglabāšana
- Ekosistēmu funkcionalitāte
- Noturība pret pārmaiņām

SOCIĀLĀ

- Sabiedrības atbalsts
- Īpašnieku intereses
- Mazāk konfliktu, labāka attieksme pret dabas aizsardzību

EKONOMISKĀ

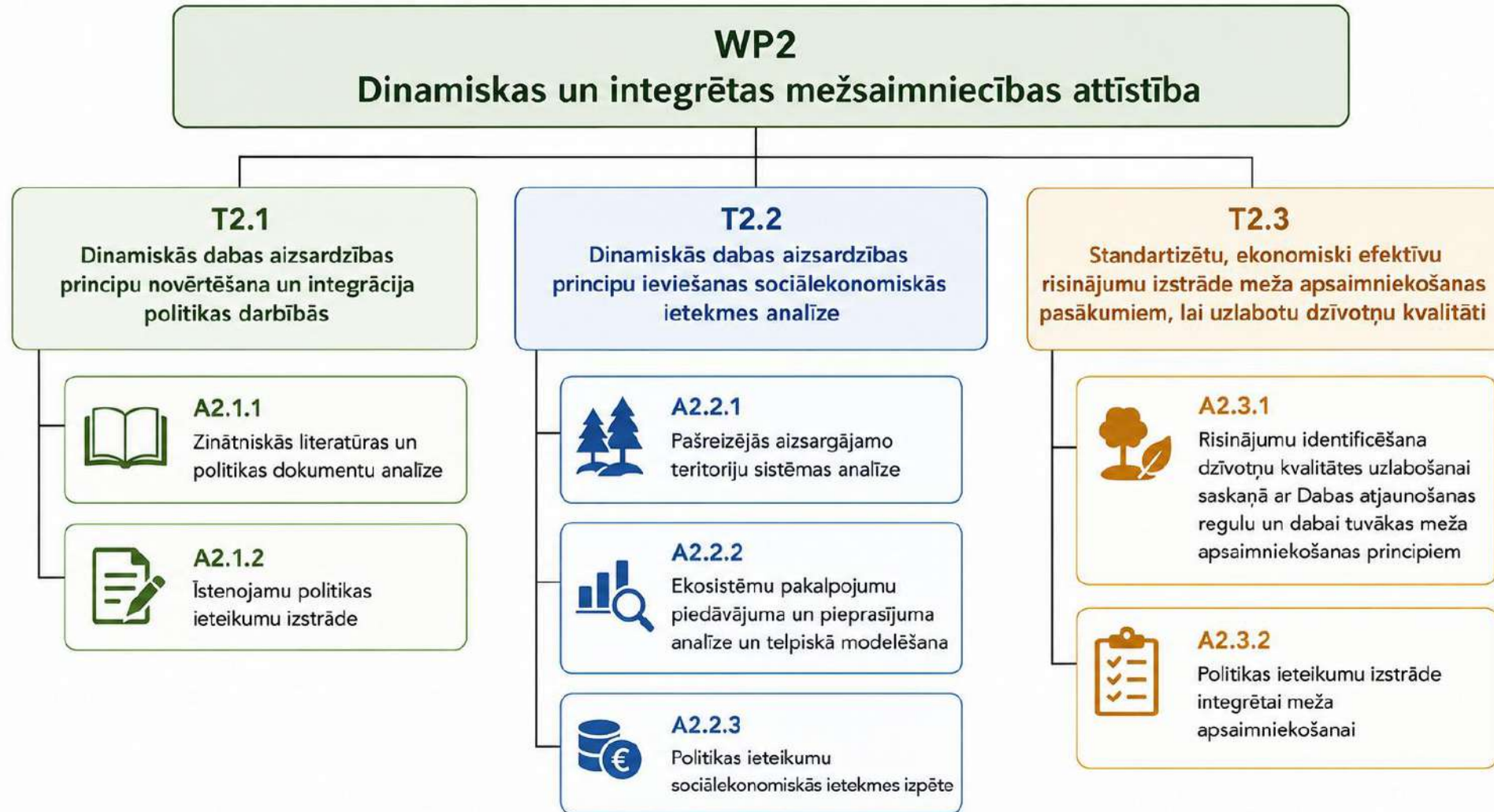
- Ilgtspējīga resursu izmantošana
- Zemes īpašnieku interešu ievērošana
- Rentabilitāte un alternatīvas iespējas

REZULTĀTS

Dabas aizsardzības prakse, kas ir efektīva, sociāli pieņemama, ekonomiski dzīvotspējīga un pielāgota nākotnes izaicinājumiem

- WP2 hipotēze ir tāda, ka mazie mežu īpašnieki prioritāti piešķir ekonomiskajai atdevei, apsaimniekošanas autonomijai un apsaimniekošanas izmaksām, savukārt esošā dabas aizsardzības stratēģija dod priekšroku pasīvām, neiejaukšanās pieejām.
- **«Drošās ostas» principa ieviešana aktīvās apsaimniekošanas sistēmā** uzlabos mežu īpašnieku vēlmi pieņemt šo shēmu.





WP 2	Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība
T.2.1	Dinamiskās dabas aizsardzības principu izvērtēšana un integrācija politikas plānošanā (M1-M9)
A2.1.1	Zinātniskās literatūras un politikas dokumentu analīze

Vadītāja: Dr. silv. Līga Liepa

A.2.1.1 ietvaros tiks izvērtētas dinamiskās dabas aizsardzības pieejas, īpašu uzmanību pievēršot brīvprātīgās dabas aizsardzības efektivitātei, adaptīvai apsaimniekošanai un klimata pārmaiņu radīto izaicinājumu integrēšanai dabas aizsardzībā. Tiks analizēta citu valstu pieredze un tās piemērošanas iespējas Latvijas apstākļos, kā arī izstrādātas praktiski īstenojamas rekomendācijas dinamiskās dabas aizsardzības principu integrēšanai rīcībpolitikā.

- Zinātniskās literatūras analīze par brīvprātīgas dabas aizsardzības ekoloģisko un sociālekonomisko efektivitāti, adaptīvo pārvaldības pieeju un klimata pārmaiņu adaptācijas kontekstu apskats.
- Zviedrijas un Somijas pieredzes apzināšana un metodoloģisko pieeju adaptācijas iespēju izpēte.

WP 2	Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība
T.2.1	Dinamiskās dabas aizsardzības principu izvērtēšana un integrācija politikas plānošanā (M1-M9)
A2.1.2.	Īstenojamu politikas ieteikumu izstrāde

Vadītāja: Dr. silv. Līga Liepa

A.2.1.2 aktivitātes mērķis ir **izstrādāt atziņās balstītus politikas ieteikumus**, kas izriet no zinātniskās literatūras un politikas dokumentu analīzes par **brīvprātīgas dabas aizsardzības ekoloģisko un sociālekonomisko efektivitāti**. Plānots:

- 1) apkopot **galvenās atziņas, identificēt problēmas un iespējas**;
- 2) noteikt **prioritātes un mērķi**;
- 3) **formulēt konkrētus politikas un pārvaldības risinājumus, rīcības virzienus un instrumentus**;
- 4) izstrādātajiem ieteikumiem izvērtēt sagaidāmos ieguvumus un īstenošanas priekšnoteikumus, savukārt to **praktiskums un potenciālā ietekme** tiks izvērtēta sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm, nepieciešamības gadījumā precizējot galīgos ieteikumus.



Apkopojums par T.2.1 aktivitāšu nodevumiem

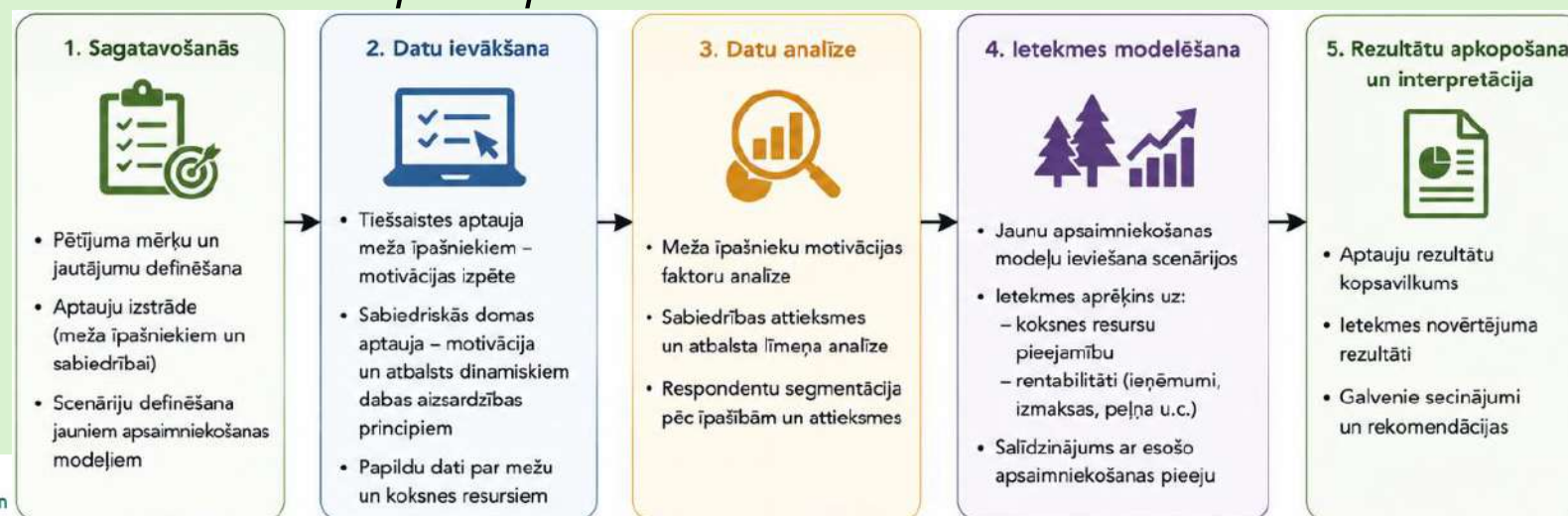
A2.1.1 gala nodevumi	Skaits	Piezīmes
Publikācijas	1	Q1 publikācija - zinātniskās literatūras un politikas dokumentu analīze
Konferences ziņojums	1	IUFRO Meža politikas simpozij
Projektu pieteikumi	4	

A2.1.2 gala nodevumi	Skaits	Piezīmes
Ziņojums par politikas ieteikumu izstrādi	1	
«Nacionālās enciklopēdijas» šķirklis	1	Definēt terminu «dinamiskā dabas aizsardzība»

WP 2	Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība
T.2.2	Dinamiskās dabas aizsardzības principu ieviešanas sociālekonomiskās ietekmes analīze (M6-M12)
A2.2.1	Esošās aizsargājamo teritoriju sistēmas analīze

Vadītāja: Dr. silv. Inga Straupe

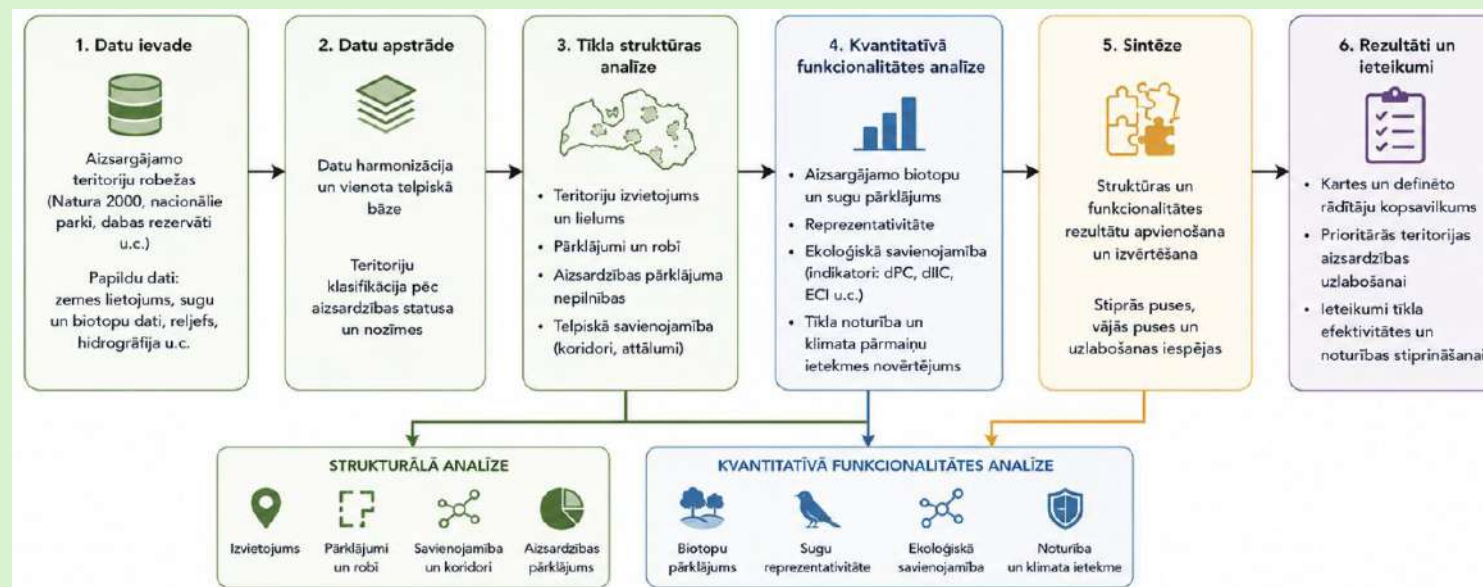
A.2.2.1 ietvaros tiks veikta **tiešsaistes aptauja**, lai izpētītu **meža īpašnieku motivāciju** attiecībā uz **dinamiskās dabas aizsardzības principiem**, un jaunu apsaimniekošanas modeļu ietekmes aprēķināšanu uz galvenajiem koksnes resursu pieejamības un rentabilitātes rādītājiem, kā arī sabiedriskās domas pētījumu veikšanu, izmantojot aptaujas, lai noteiktu meža īpašnieku motivāciju iesaistīties dinamisko dabas aizsardzības principu ieviešanā.



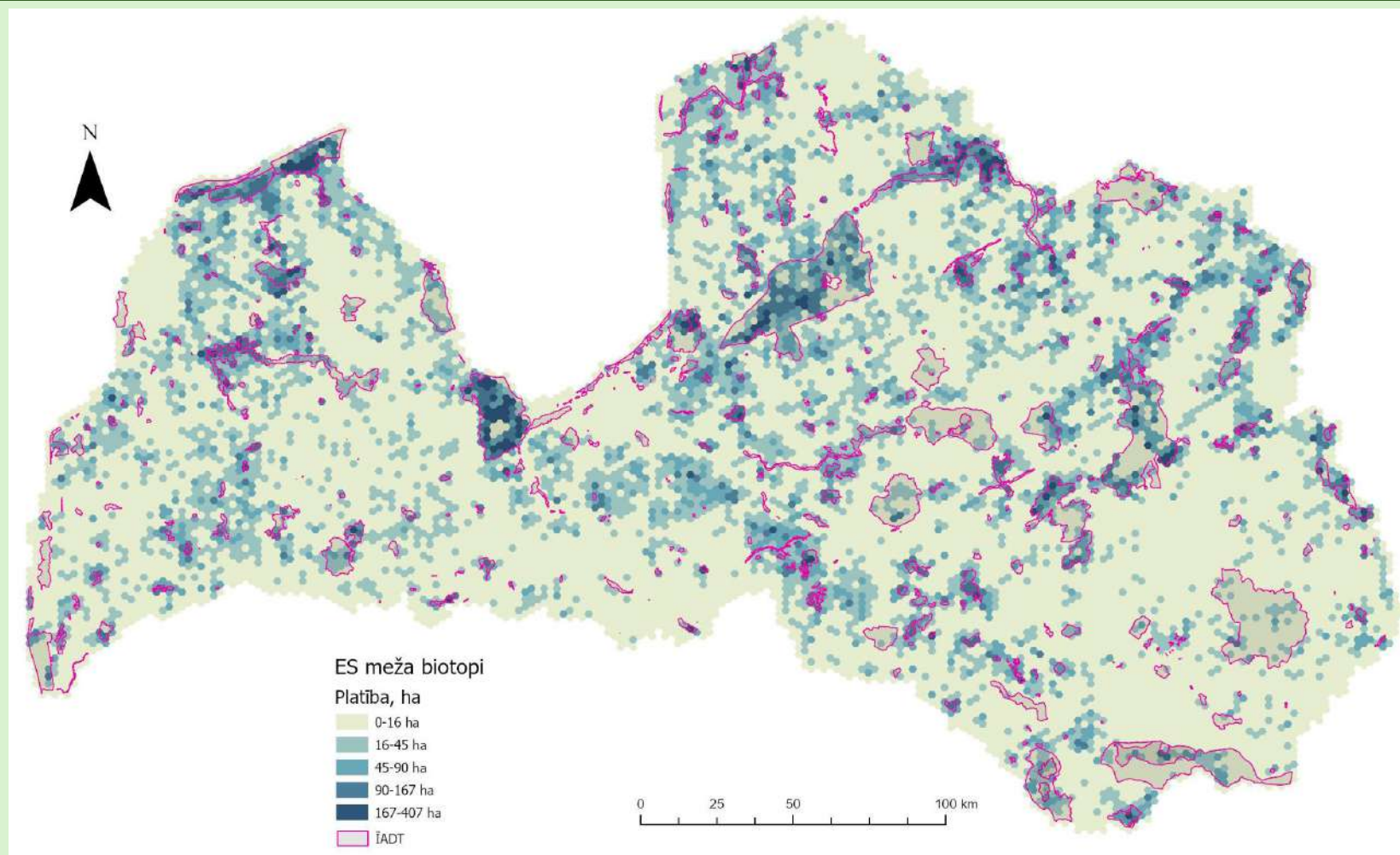
WP 2	Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība
T.2.2	Dinamiskās dabas aizsardzības principu ieviešanas sociālekonomiskās ietekmes analīze (M6-M12)
A2.2.2	Ekosistēmu pakalpojumu piedāvājuma un pieprasījuma analīze un telpiskā modelēšana

Vadītāja: Dr. silv. Inga Straupe

A.2.2.2 aktivitāte ietver **Latvijā esošā aizsargājamo teritoriju tīkla telpisko analīzi un modelēšanu**, izmantojot ĢIS metodes, lai **izpētītu normatīvo dabas aizsardzības sistēmu funkcionalitāti**. Tiks izmantoti ģeotelpiskie dati no DAP, VMD, LĢIA, u.c. Etalonteritorija tiks izmantota, lai modelētu dinamisko **dabas aizsardzības principu ieviešanas ainavisko, ekoloģisko un sociālekonomisko ietekmi meža apsaimniekošanā**.



Adaptīva meža apsaimniekošana Latvijā: integrēts ceļš uz ekosistēmu noturību, bioloģisko daudzveidību, bioekonomiku un ekonomisko drošību (ForestRoute-LV)



Lielākā daļa no ES īpaši aizsargājamajiem meža biotopiem atrodas ārpus ĪADT tīkla (500 ha šūnās).

WP 2	Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība
T.2.2	Dinamiskās dabas aizsardzības principu ieviešanas sociālekonomiskās ietekmes analīze (M6-M12)
A2.2.3	Ekosistēmu pakalpojumu piedāvājuma un pieprasījuma analīze un telpiskā modelēšana

Vadītāja: Dr. silv. Inga Straupe

A.2.2.3 aktivitāte ietver **izstrādāto politikas ieteikumu sociālekonomiskās ietekmes izpēti dažādos aspektos.**

Aktivitātē plānots **analizēt to potenciālo ietekmi uz meža īpašniekiem, mežsaimniecības nozari un sabiedrību kopumā**, t.sk. zemes izmantošanas un saimnieciskās darbības ierobežojumus, īpašnieku izmaksas un neiegūtos ieņēmumus, kompensāciju un citu ekonomisko stimulu nepieciešamību, koksnes resursu pieejamību un apsaimniekošanas rentabilitāti.

Vienlaikus vērtējama politikas risinājumu sociālā pieņemamība, zemes īpašnieku motivācija iesaistīties brīvprātīgos dabas aizsardzības pasākumos, potenciāls mazināt konfliktus, kā arī plašāki sabiedrības ieguvumi no ekosistēmu pakalpojumu un dabas vērtību saglabāšanas.

Apkopoījums par T.2.2 aktivitāšu nodevumiem

A2.2.1 gala nodevumi	Skaits	Piezīmes
Publikācijas	1	Q1 publikācija – esošās situācijas analīze
Projektu pieteikumi	2	

A2.2.2 gala nodevumi	Skaits	Piezīmes
Publikācijas	1	Q1 publikācija – EP analīze
Datu bāzes	1	FAIR datubāze

A2.2.3 gala nodevumi	Skaits	Piezīmes
Publikācijas	1	Konferences raksts (IUFRO simpozījs)

WP 2	Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība
T.2.3	Standartizētu, ekonomiski efektīvu risinājumu izstrāde meža apsaimniekošanas pasākumiem (M12-M18)
A2.3.1	Risinājumu identificēšana dzīvotņu kvalitātes uzlabošanai saskaņā ar Dabas atjaunošanas regulu un dabai tuvākas mežu apsaimniekošanas principiem

Vadītāja: Dr. silv. Līga Liepa

A.2.3.1 aktivitāte būs vērsta uz **praktiski īstenojamu risinājumu identificēšanu un izvērtēšanu meža biotopu kvalitātes uzlabošanai atbilstoši Dabas atjaunošanas regulas prasībām un dabai tuvākas meža apsaimniekošanas principiem**. Tiks analizētas dažādas apsaimniekošanas pieejas biotopu struktūras, funkcionalitātes un ekoloģiskās kvalitātes uzlabošanai, īpašu uzmanību pievēršot arī meža hidrotehniskās meliorācijas ietekmei un iespējām mazināt tās negatīvo ietekmi uz biotopu stāvokli.



WP 2	Dinamiskas un integrētas mežsaimniecības attīstība
T.2.3	Standartizētu, ekonomiski efektīvu risinājumu izstrāde meža apsaimniekošanas pasākumiem (M12-M18)
A2.3.2	Politikas ieteikumu izstrāde integrētai mežu apsaimniekošanai

Vadītāja: Dr. silv. Līga Liepa

A.2.3.2 iepriekšējā aktivitātē identificētie **Latvijas apstākļiem piemēroti risinājumi**, kurus iespējams integrēt meža apsaimniekošanas praksē un rīcībpolitikā, **izstrādājot attiecīgu ieteikumu kopu**.

Politikas ieteikumi būs vērsti uz identificēto meža biotopu kvalitātes uzlabošanas risinājumu integrēšanu dabas aizsardzības un meža apsaimniekošanas rīcībpolitikā.

Tajos tiks noteikti praktiski īstenojami un ekoloģiski pamatoti apsaimniekošanas principi, to ieviešanas nosacījumi un prioritātes, tostarp risinājumi meža hidrotehniskās meliorācijas negatīvās ietekmes mazināšanai, nodrošinot atbilstību Dabas atjaunošanas regulas mērķiem un dabai tuvākas meža apsaimniekošanas principiem.

Apkopojums par T.2.3 aktivitāšu nodevumiem

A2.3.1 gala nodevumi	Skaits	Piezīmes
Publikācijas	1	Q1 publikācija - politikas ieteikumu izstrāde
Projektu pieteikumi	3	

A2.3.2 gala nodevumi	Skaits	Piezīmes
Ziņojums par politikas ieteikumu izstrādi	1	
Gala ziņojums	1	

Apkopojums par WP nodevumiem

WP gala nodevumi	Skaitis, kas plānots VPP pieteikumā	Piezīmes
Publikācijas Q1-2	4	T.2.1.2, T.2.2.1, T.2.3.3, T.2.3.1
Publikācijas citas	1	Konferences raksts (IUFRO simpozijš) T.2.2.3
Konferences	1	IUFRO meža politikas simpozijš T.2.2
Datu bāzes	1	FAIR datubāze T.2.2.2
Projektu pieteikumi	9	T.2.1.1, T.2.2.1, T.2.3.1
Rekomendācijas politikas veidotājiem	1	T.2.1.2
«Nacionālās enciklopēdijas» šķirklis	1	Definēt terminu «dinamiskā dabas aizsardzība» T.2.1.2
Ziņojums par politikas ieteikumu izstrādi	1	T.2.2.3
Gala ziņojums	1	T.2.3.2